

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Jogailos g. 14, LT-01116 Vilnius, tel. (8 5) 262 7797, faks. (8 5) 212 6492, el. p. taryba@kt.gov.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188668192

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

2022-07- Nr. (2.30Mr-43) 6V-
Į 2022-07-01 Nr. 3-1083

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠILUMOS ŪKIO ĮSTATYMO NR. IX-1565 1, 2, 8, 9, 10, 10¹, 12, 15, 20, 22, 24, 30, 32, 34, 35, 36, 37 STRAIPSNIŲ, AŠTUNTOJO IR VIENUOLIKTOJO SKIRSNIŲ PAVADINIMO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 8², 10², 29¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PAKARTOTINIO TEIKIMO IŠVADOMS GAUTI

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba gavo Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos pateiktą išvadoms gauti Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 1, 2, 8, 9, 10, 10¹, 12, 15, 20, 22, 24, 30, 32, 34, 35, 36, 37 straipsnių, aštuntojo ir vienuoliktojo skirsnių pavadinimo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 8², 10², 29¹ straipsniais įstatymo projektą, reg. Nr. 22-10068 (toliau – Įstatymo projektas).

(2) Remiantis Energetikos įstatymu, energetikos sektoriuje valstybinio reguliavimo funkcijas atlieka ir reguliuojamos veiklos vykdymo priežiūrą bei kontrolę užtikrina Valstybinės energetikos reguliavimo taryba (toliau – Taryba). Atsižvelgiant į Tarybai priskiriamą kompetenciją, jos specializaciją energetikos sektoriuje ir energetikos sektoriaus reguliavimo kompleksiskumą, ši sektorių reglamentuojančių teisės aktų dėl jų įtakos konkurencijai tarp energetikos sektoriaus rinkos dalyvių visų pirma turėtų įvertinti Taryba.

(3) Šiuo raštu Konkurencijos taryba teikia bendro pobūdžio pastebėjimą, tačiau tai niekaip neriboja jos įgaliojimų ateityje teikti išvadas dėl atitinkamo teisinio reguliavimo poveikio konkurencijai, ar atlikti ūkio subjektų ir viešojo administravimo subjektų veiksmų tyrimus, atsižvelgiant į teisinį ir ekonominį visų aplinkybių kontekstą.

(4) Įstatymo projekto 17 straipsniu keičiamo Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 3 dalyje išlieka reikalavimas, kad šilumos tiekėjai, realizuojantys ne mažiau kaip 100 GWh šilumos per metus, įsigydami elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti reikalingą biokurą, privalo kalendoriniais metais įsigyti ne mažiau kaip 30 procentų biokuro, kurio gamybai kaip žaliava naudojamos miško kirtimo liekanos. Taigi, toks įpareigojimas apriboja kai kurių ūkio subjektų laisvę pasirinkti, kokį biokurą pirkti rinkoje.

(5) Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra nurodęs, jog, imantis ūkinės veiklos ribojimų ir draudimų nustatymo, turi būti laikomasi tam tikrų sąlygų: 1) ūkinės veiklos laisvė ribojama įstatymu; 2) ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves bei Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; 3) ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; 4) yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo¹. Šių reikalavimų privaloma laikytis net ir tais atvejais, kai diferencijuotas ūkinės veiklos teisinis reguliavimas siūlomas siekiant bendros tautos gerovės.

(6) Kaip esame nurodę Konkurencijos tarybos 2022 m. gegužės 27 d. rašte Nr. (1.48Mr-43)6V-625 (pridedama), vadovaujantis minėtais Konstitucinio Teismo išaiškinimais, pasirinktinai

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d. nutarimas byloje Nr. 42/03.

išskyrus tam tikras ūkio subjektų grupes ir suteikus joms privilegijas turi būti griežtai paisoma reikalavimo pagrįsti tokio reglamentavimo tikslingumą ir pasirinktų priemonių proporcingumą.

(7) Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 16 straipsnio 2 dalimi bei Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4¹ straipsnio 1 dalies 4 ir 13 punktais, Įstatymo projekto rengėjas privalo atlikti poveikio konkurencijai vertinimą, jei siūlomu teisės akto projektu apribojamos ūkio subjektų galimybės vykdyti ūkinę veiklą ar pirkėjų galimybė spręsti, iš kurio ūkio subjekto jie pirsks prekes. Tokį vertinimą rekomenduojame atlikti pagal Konkurencijos tarybos parengtas „Sprendimų poveikio konkurencijai vertinimo gaires“². Jame siūlytume išnagrinėti, ar tam tikriems ūkio subjektams įvestas ribojimas dėl biokuro pagaminto iš miško kirtimo liekanų įsigijimo yra būtinas siekiant apsaugoti visuomenės gerovę, ar nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei ar nėra mažiau ribojančių priemonių keliamiems tikslams pasiekti.

(8) Jeigu Jums kiltų klausimų dėl šiame rašte pateiktų pastabų ir pasiūlymų, maloniai prašome kreiptis į mūsų instituciją.

PRIDEDAMA: Konkurencijos tarybos 2022-05-27 rašto Nr. (1.48Mr-43)6V-625 kopija, 3 lapai.

Tarybos narė

Medeina Augustinavičienė

Jurgita Klusevičiūtė, tel. 8 646 65992, el. p. Jurgita.Kluseviciute@kt.gov.lt

² Prieiga per internetą: https://kt.gov.lt/uploads/documents/files/news_2012-06-11_gaires.pdf

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Jogailos g. 14, LT-01116 Vilnius, tel. (8 5) 262 7797, faks. (8 5) 212 6492, el. p. taryba@kt.gov.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188668192

Lietuvos Šilumos tiekėjų asociacijai
V. Gerulaičio g. 10, LT-08200 Vilnius
El. p.: info@lsta.lt

2022-05- Nr. (1.48Mr-43) 6V-
į 2022-04-12 Nr. 41

Kopija:
Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai

DĖL GALIMAI NEVIENODŲ KONKURENCIJOS SĄLYGŲ ŠILUMOS GAMYBOS RINKOJE

(1) Dėkojame už Lietuvos Respublikos konkurencijos taryboje gautą Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos (toliau – Asociacija) prašymą įvertinti teisės aktų atitiktį dėl galimai pažeisto sąžiningos konkurencijos principo, galimai sukuriant nevienodas konkurencijos sąlygas šilumos gamybos rinkoje, atsižvelgiant į š. m. kovo 24 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtas Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo (toliau – ŠŪĮ) pataisas¹, kurios galimai proteguoja nepriklausomus šilumos gamintojus (toliau – NŠG) ir pažeidžia centralizuoto šilumos tiekimo (toliau – CŠT) įmonių teises į teisėtą ir teisingą konkurencinę aplinką (toliau – Raštas).

1. Asociacijos pastebėtos problemos, kurias sukuria ŠŪĮ pataisos

(2) Asociacijos teigimu, priimtas ŠŪĮ pakeitimas sukuria šias problemas šilumos gamybos rinkoje:

- a) sukuria dvigubus standartus, kai NŠG gali deginti bet kokios rūšies biokurą visus metus be apribojimų, tuo tarpu CŠT įmonė privalo pirkti reikšmingą dalį žemos kokybės biokuro, kurio kaina beveik nesiskiria, tačiau jo naudojimas susijęs su reikšmingomis papildomomis išlaidomis;
- b) sudaro nevienodas konkurencines sąlygas gaminant tą patį produktą, kadangi CŠT įmonės, įgyvendindamos naujas ŠŪĮ nuostatas, privalės keisti arba pertvarkyti katilines taip, kad jos technologiškai būtų pajėgios deginti prastesnės rūšies (SM3 kategorijos kurą), t. y. papildomai investuoti;
- c) nereguliuojamiems NŠG nėra taikomos pelno ribinės vertės, t. y., pelnas vartotojų sąskaita nėra ribojamas, todėl sudaroma galimybė piktnaudžiauti savo padėtimi, pavyzdžiui, perkeltiant pelną ar specialiai formuojant kainodarą.

(3) Asociacija siūlo, kad ŠŪĮ nustatytas reikalavimas dėl privalomo šilumos tiekėjams 30 procentų biokuro iš miško kirtimo atliekų naudojimo, turėtų būti taikomas bent jau visiems šilumos gamintojams, šilumą parduodantiems mėnesiniuose aukcionuose, kadangi visos šioje

¹ 2022 m. kovo 24 d. Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 1, 2, 12, 17, 20, 22, 28, 29, 30, 32 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo priedu įstatymas Nr. XIV-980, prieinamas: [XIV-980 Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 1, 2, 12, 17, 20, 22, 28, 29, 30, 32 strai... \(lrs.lt\)](#). ŠŪĮ 30 straipsnio 13 dalies 9 punkto nuostata numato, kad nuo š. m. birželio 1 d. šilumos tiekėjai, realizuojantys ne mažiau kaip 100 GWh šilumos per metus, turės užtikrinti, kad bendrame kuro balanse ne mažiau kaip 30 procentų sudarytų biokuras, kurio gamyboje kaip žaliava naudojamos miško kirtimo liekanos. Atitinkamai ŠŪĮ 32 straipsnio 3 dalis numato, kada sąnaudos už kurą yra įtraukiamos į šilumos ir (ar) karšto vandens kainą, o kada jų įtraukimas yra ribojamas pagal <...>vidutinę biokuro biržos produkto kainą, kurio gamyboje, kaip žaliava, naudojamos miško kirtimo liekanos, kainą.

veikloje atsirandančios sąnaudos niekam neišskaičiuojamos į jokiais reguliuojamas kainas. Tai yra, jos turi būti padengiamos iš aukcionuose uždirbamų pajamų. Tokiu būdu ŠŪĮ pataisa sukūrė nevienodas, akivaizdžiai diskriminacines sąlygas vienai iš šilumos gamintojų kategorijai – daugiausiai savivaldybių valdomiems CŠT tiekėjams. Asociacijos teigimu, tai – sąžiningos konkurencijos pažeidimas.

2. ŠŪĮ pakeitimas ir Konkurencijos tarybos kompetencija

(4) 2022 m. kovo 24 d. priimto ŠŪĮ galutinis tekstas buvo patikslintas Lietuvos Respublikos Seime atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo nario Simono Gentvilo pateiktą pasiūlymą dėl Šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 1, 2, 12, 17, 20, 22, 28, 29 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo priedu įstatymo projekto XIVP-1164(2) (toliau – Pasiūlymas)². Pasiūlyme pateikta naujų siūlomų ŠŪĮ nuostatų (t. y. 30 straipsnio 13 dalies 9 punkto ir 32 straipsnio 3 dalies) redakcija ir argumentai (paaiškinimai), kodėl tokius papildomus pakeitimus reikėtų svarstyti ir priimti. Atitinkamai Įstatymų leidėjas priėmė ŠŪĮ galutinį tekstą, įtraukęs ir Pasiūlyme nurodytas nuostatas.

(5) Paminėtina, kad Pasiūlymų rengėjas neteikė siūlomo numatomo teisinio reguliavimo poveikio konkurencijai vertinimo, nors Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4¹ straipsnyje numatyta tokia teisės aktų projektų rengėjų pareiga, kai rengiamu teisės aktu numatomas teisinis reguliavimas gali paveikti konkurenciją (Konkurencijos taryba tuo tikslu rekomenduoja naudotis Konkurencijos tarybos parengtomis „Sprendimų poveikio konkurencijai vertinimo gairėmis“³).

(6) Su siūlomomis ŠŪĮ pataisomis, pateiktomis nauju Pasiūlymu, nebuvo suteikta galimybė susipažinti ir pateikti pastabas visuomenei ir suinteresuotiems asmenims bei institucijoms. Atitinkamai ir Konkurencijos taryba savo nuomonės dėl Pasiūlymu teikiamų ŠŪĮ pataisų nėra teikusi, nors atsižvelgiat į Konkurencijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 7 punktą pagal savo kompetenciją atlieka įstatymų ir kitų teisės aktų projektų ekspertizę, teikia Seimui ir Vyriausybei išvadas dėl šių aktų poveikio konkurencijai.

(7) Primintina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra nurodęs, jog, imantis ūkinės veiklos ribojimų ir draudimų nustatymo, turi būti laikomasi tam tikrų sąlygų: 1) ūkinės veiklos laisvė ribojama įstatymu; 2) ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves bei Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; 3) ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; 4) yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo⁴. Konkurencijos taryba atkreipia dėmesį, jog šių reikalavimų privaloma laikytis net ir tais atvejais, kai diferencijuotas ūkinės veiklos teisinis reguliavimas siūlomas siekiant bendros tautos gerovės.

(8) Atkreipiamo dėmesį, jog vadovaujantis minėtais Konstitucinio Teismo išaiškinimais, Pasirinktinai išskyrus tam tikras ūkio subjektų grupes ir suteikus joms tam tikras privilegijas turi būti griežtai paisoma reikalavimo pagrįsti tokio reglamentavimo tikslingumą ir pasirinktų priemonių proporcingumą. Iš Asociacijos pateiktų duomenų ir kitos prieinamos informacijos apie Pasiūlymo pateikimą ir ŠŪĮ pataisų priėmimą yra pagrindo manyti, kad ŠŪĮ pataisomis buvo apribotos tam tikros kai kurių ūkio subjektų laisvės (pvz. laisvai pasirinkti, kokį biokurą pirkti rinkoje), tačiau neatlikus išsamaus rinkos tyrimo (ar išsamios ekspertizės) būtų sudėtinga pasakyti, ar įvesti ribojimai yra būtini siekiant apsaugoti visuomenės gerovę, ar nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei ar nėra mažiau ribojančių priemonių.

(9) Atsižvelgdama į Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalį, Konkurencijos taryba neturi įgaliojimų tirti skirtingų konkurencijos sąlygų, kurių neįmanoma išvengti vykdant įstatymų reikalavimus. Nagrinėjamu atveju galimos skirtingos konkurencijos sąlygos yra nulemtos įstatymo, kuris negali būti Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio tyrimo objektas. Įstatymų atitiktį konstituciniam

² 2022 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos Seimo nario Simono Gentvilo pateiktas pasiūlymas dėl Šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 1, 2, 12, 17, 20, 22, 28, 29 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo priedu įstatymo projekto XIVP-1164(2) prieinamas: [XIVP-1164\(2\) PASIŪLYMAS dėl Šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 1, 2, 12, 17, 20, 22, 28, 29 straipsnių pakeitim... \(lrs.lt\)](http://www.kt.gov.lt/uploads/documents/files/news_2012-06-11_gaires.pdf)

³ Prieiga per internetą: http://www.kt.gov.lt/uploads/documents/files/news_2012-06-11_gaires.pdf. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d. nutarimas byloje Nr. 42/03.

sąžiningos konkurencijos principui turi įgaliojimus nagrinėti tik Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas.

3. Dėl galimo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi

(10) Asociacijos nuomone, įstatymų leidėjas, papildydamas ŠŪĮ 30 straipsnio 13 dalį 9 punktu, imperatyviai nubrėžia veiklos gaires tik CŠT įmonėms, taip reikšmingai sumažina konkurencingumą prieš NŠG, o tai laikytina Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 7 straipsnio 1 dalies esminiu pažeidimu⁵.

(11) Primename, kad Konkurencijos taryba Konkurencijos įstatymo pažeidimus nustato tik atlikdama tyrimus. Konkurencijos įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodytiems subjektams, reikalaujantiems pradėti tyrimą dėl Konkurencijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje nurodytų tiriamų pažeidimų, Konkurencijos įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta pareiga Konkurencijos tarybai pateikti rašytinį pareiškimą. Pareiškimą turi būti nurodomos pareiškėjui žinomos konkurenciją ribojančių veiksmų faktinės aplinkybės ir prie pareiškimo pridedami tai patvirtinantys dokumentai. Bendri reikalavimai, kokius duomenis ir dokumentus turi pateikti pareiškėjai, kad būtų pradėtas nagrinėti pareiškimas dėl Konkurencijos įstatymą pažeidžiančių veiksmų, yra detalizuojami Konkurencijos tarybos darbo reglamente, patvirtintame Konkurencijos tarybos 2018 m. vasario 1 d. nutarimu Nr. 1S-10 (2018) „Dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos darbo reglamento patvirtinimo“ (toliau – Darbo reglamentas).

(12) Atkreipiame dėmesį, jog tik skundžiamų veiksmų faktinių aplinkybių pareiškimе nurodymas savaime nenulemia būtinumo pradėti tyrimą. Tam, kad Konkurencijos taryba turėtų pagrindą svarstyti klausimą, ar pradėti tyrimą dėl galimo Konkurencijos įstatymo pažeidimo, pareiškimе turi būti nurodyti tokie konkretūs skundžiamo ūkio subjekto veiksmai ar sprendimai, pateikiami įrodymai, pagrindžiantys tų veiksmų atlikimą, kurie, atlikus preliminarą jų analizę, leistų nustatyti, jog skundžiamo ūkio subjekto veiksmai gali turėti įtakos Konkurencijos įstatymo saugomiems interesams.

(13) Nagrinėjamu atveju informacijos, nurodančios bei pagrindžiančios konkretaus ūkio subjekto dominavimo atitinkamoje rinkoje ir piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi veiksmus, Asociacija nepateikė. Jeigu Asociacija turėtų pagrįstų duomenų, jog dominuojantys rinkoje subjektai atlieka Konkurencijos įstatymo 7 straipsnyje nurodytus draudžiamus veiksmus, siūlome kreiptis, pateikiant tai patvirtinančius įrodymus nustatyta tvarka.

(14) Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Asociacijos pateikto Rašto negalima laikyti atitinkančiu Konkurencijos įstatyme ir Darbo reglamente pareiškimui pradėti tyrimą keliamų reikalavimų.

(15) Jeigu turėtumėte klausimų dėl šiame rašte pateiktos informacijos, maloniai prašome kreiptis žemiau nurodytais kontaktais.

(16) Šis atsakymas gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, 01102 Vilnius) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per vieną mėnesį nuo šio rašto gavimo dienos.

Tarybos narė

Medeina Augustinavičienė

Daiva Stepanienė, tel. (+370) 646 65987, el. p. Daiva.Stepaniene@kt.gov.lt

⁵ Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio 1 punktas numato:

„Draudžiama piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje atliekant įvairius veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, nepagrįstai varžo kitų ūkio subjektų galimybes veikti rinkoje arba pažeidžia vartotojų interesus, įskaitant:

1) tiesioginį ar netiesioginį nesąžiningų kainų arba kitų pirkimo ar pardavimo sąlygų primetimą; <...>“.